

**Уманський національний університет
садівництва**

**Факультет менеджменту
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи**

**Стратегічні перспективи туристичної
та готельно-ресторанної індустрії в Україні:
теорія, практика та інновації розвитку**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції
30 жовтня 2023 року**

Умань - 2023

УДК 338.48:640.43

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету менеджменту Уманського національного університету садівництва (протокол № 2 від 23.11.2023 року)

Редакційна колегія:

Транченко Л.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Петренко Н.О. – доктор економічних наук, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Малюга Л.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Терещук Н.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Непочатенко В.О. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії збірника.

Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку: збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. інт.-конф., 30 жовтня 2023 р. Умань: ВПЦ «Візаві», 2023. 372 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку» 30 жовтня 2023 року подано тези доповідей учених, науковців, викладачів, магістрантів, аспірантів, студентів щодо теоретичних та практичних аспектів інноваційного розвитку туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні.

Видання рекомендоване для студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників, які займаються дослідженнями сфери туризму та індустрії гостинності.

УДК 338.48:640.43

© Уманський національний університет садівництва, 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

<i>Аверкієв Н.Л.</i> МІСТИЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	13
<i>Гурова Д.Д.</i> ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19	16
<i>Драпак Є.В.</i> ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ	18
<i>Ковальчук І.В.</i> ЛІКУВАЛЬНІ МІНЕРАЛЬНІ ВОДИ – ГОЛОВНИЙ ОЗДОРОВЧИЙ РЕСУРС ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	20
<i>Кузева А.О.</i> ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ І ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	23
<i>Курінна А.І.</i> ГОТЕЛЬНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	25
<i>Куцик К.В.</i> РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ	28
<i>Кушнір С.В.</i> ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ТАБОРІ	30
<i>Кушнірук В.С., Єфімова А.М.</i> ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТУРИЗМ: СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	33
<i>Мазур А.Ю.</i> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ: ВІД МИНУЛОГО ДО СУЧАСНОСТІ	36
<i>Малюга Л.М.</i> ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	39
<i>Мельниченко С.В.</i> СТАЛІЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	42
<i>Мількевич П.Ю.</i> ОСНОВНІ ЄТАПИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	44
<i>Москаленко Я.О.</i> СТАН ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА 2022-2023 РОКИ	48
<i>Наконєчна Ю.В.</i> ЕКОНОМІЧНІ МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ ФІНАНСУВАТИ ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ	50
<i>Чорна Н.М.</i> РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	53
<i>Шевченко Ю.Р.</i> РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	56

забезпечити повноцінне функціонування культурних закладів, це стає проблематичним завдяки обмеженим фінансовим ресурсам. Отже на наш погляд, передача цих закладів у муніципальну власність не може вирішити кризову ситуацію, оскільки в обставинах фінансового дефіциту із місцевих бюджетів та дотримання сталих бюджетних пріоритетів, культурні заклади вибухають або потрапляють у приватні руки. Це ставить перед закладами культури вимогу самостійно знаходити джерела фінансування для свого функціонування і розвитку. Парадоксальним є те, що обмежена доступність багатьох культурних подій через стрімке збільшення цін призводить до того, що інфраструктура закладів культури, які хронічно стикаються з фінансовими труднощами, мало-помалу втрачає свою життєздатність: комунальні послуги та виплати заробітної плати ледь-ледь покриваються з бюджетних коштів.

Бібліографічний список:

1. Кисіль Н. Соціально-культурна сфера: територіальна організація та особливості розвитку: Дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Український держ. лісотехнічний ун-т. Львів, 2002. 232 с.
2. Офіційний урядовий портал. Бюджет-2023: на фінансування культури. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/biudzhnet-2023-na-finansuvannia-kultury-peredbacheno-43-mlrd-hrn>
3. Про роботу закладів культури та мистецтва, а також громадських та благодійних організацій в сучасних умовах. // Диференційне забезпечення керівництва. - 1998. Вип. 4/7 3381. С. 15
4. Пешко А. Фінансове забезпечення науки та культури: джерела й перспективи // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2005. № 1. С. 442-448.
5. Сорока Р. С. Аналіз стану та шляхи вдосконалення бюджетного фінансування культури в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, 2. 2017 с. 113-124
6. Трусова Н.В., Краснодієд Т.Л., Демко В.С., Захарченко О.Г., Морозова Я.В., Кацемір О.С. (2022). Гарантія безпечного інноваційного розвитку туристичної галузі України. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 41(2), 422-432.

Чорна Н.М.

д.іст.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Внесок індустрії туризму в забезпечення економічного зростання держав та регіонів є очевидним та не викликає сумнівів. Разом з тим, цей внесок у випадку різних держав є різним: у країнах Європейського Союзу – в середньому 10 % від ВВП, в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону – понад 50 % від ВВП, в Україні – близько 3-4 % від ВВП [1, с. 26].

Упродовж багатьох років поспіль одним із перспективних напрямів розвитку туризму в світу значиться сільський туризм, і його популярність продовжує зростати. За наявною інформацією, близько 35 % мешканців міст в Європейському Союзі віддають перевагу відпустці в сільській місцевості. Із них 33 % їдуть туди через напружений ритм життя, 20 % поєднують відпочинок з активними самостійними подорожами, ще 20 % просто хочуть побути на природі, часто – наодинці з собою.

Під час пандемії covid-19 популярність сільського туризму ще більше зросла – відпочинок на селі почав розглядатися в т. ч. як можливість мінімізувати контакти з оточуючими, а відтак і ризик захворіти. Традиційно попит на відпочинок у сільській місцевості формують насамперед жителі мегаполісів, які і хочуть провести свій відпочинок у сільській місцевості. При цьому туристи користуються послугами розміщення в агросадибах, розміщуються у власних помешканнях у селах, зупиняються у рідних та знайомих, які проживають у сільській місцевості.

Принагідно зауважимо, що сільський туризм часто асоціюють із зеленим туризмом. Різниця ж між ними полягає в тому, що сільський туризм, на відміну від зеленого, прив'язаний до проживання туристів у сільській місцевості з метою залучення їх до побуту, сільськогосподарських робіт, збору врожаю тощо.

У зв'язку з повномасштабною війною росії проти України та запровадженням для громадян України обмежень щодо перетину державного кордону, відпочинок у сільській місцевості для багатьох українців став альтернативою відпочинку закордоном. Зазначене змушує в черговий раз приділити увагу проблемам сільського туризму, в т. ч. в аспекті його впливу на розвиток територій.

Відомо, що сільський туризм здійснює позитивний вплив на розвиток села, а для його жителів задіяність у туристичній діяльності часто є чи не єдиним джерелом доходів (на відміну від населення міст, особливо мегаполісів, яке має широкі можливості для працевлаштування та отримання грошей). Відповідно, в тих регіонах, де переважає сільське населення, сфері туризму має бути приділена особлива увага.

Позитивний вплив сільського туризму на вирішення соціо-еколого-економічних проблем села має комплексний, системний характер, який проявляється передусім у розширенні сфери зайнятості місцевого населення, залученні сільського господаря до виробничої сфери, а також сфери обслуговування, наданні мешканцям села додаткового заробітку. Так, сільське населення здатне отримувати реальні доходи від облаштування туристичних маршрутів, облаштування та експлуатації стоянок для туристів, надання послуг гіда чи екскурсовода, транспортного обслуговування, егерської діяльності, прокату туристичного спорядження, виробництва та реалізації кулінарної продукції, розробки культурно-розважальних програм, організації та проведення занять з народних промыслів, виробництва та реалізації екологічно чистих продуктів та «дарів природи» (ягоди, гриби, мед тощо). Водночас, в іншому випадку, як свідчить досвід країн Європейського Союзу,

переїзд одного вихідця з сільської місцевості у міську та його там облаштування обходиться державі в 20 разів дорожче, ніж створення умов для життя та роботи в селі.

Як відомо, на перших порах прийом та обслуговування відпочиваючих відбувається на базі існуючого житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займаються, починають робити вкладення у розширення житлового фонду, поліпшення комунального облаштування житла та вулиць. Об'єднаними зусиллями відбуваються зміни у сфері обслуговування туристів, відбуваються позитивні зрушення у сфері транспортного обслуговування, зв'язку, торгівлі, служби побуту, відпочинково-розважальних та інших послуг.

Суттєву роль відіграє розвиток сільського туризму у підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати і обслуговувати відпочиваючих, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їх кругозір, дає змогу зав'язати нові знайомства, завести друзів в інших населених пунктах [2].

Розвиток сільського туризму сприяє також збереженню історико-культурної спадщини (матеріальної та духовної), а відтак, самотності українського народу, його ідентичності.

У підсумку – має місце розвиток села, і це те, що в умовах сьогоденних викликів, серед яких – різке скорочення кількості сільського населення та, по суті, знелюднення багатьох сіл, є вкрай важливим для України.

Розвитку в Україні сільського туризму сприяють такі фактори, як: різноманітні природні та історико-культурні туристичні ресурси в сільській місцевості; відносно екологічна незабрудненість сіл, порівняно з містами; наявність вільних трудових ресурсів для обслуговування туристів; наявність широкого спектру додаткових туристично-екскурсійних послуг.

В умовах воєнного сьогодення до факторів, що сприяють розвитку в Україні сільського туризму, слід додати також складний психоемоційний стан населення, засобом хоча б часткового покращення якого є короткостроковий відпочинок в селі, до того ж «не за всі гроші», адже в умовах війни доходи великої частини населення суттєво скоротилися.

Таким чином, сільський туризм, популярність якого в Україні невідмінно зростає, спроможний забезпечити сталий розвиток територій, посередництвом позитивного впливу на місцеве населення.

Бібліографічний список:

1. Крупіца І.В., Євтушок О.В., Киричук В.Г. Світові тренди та перспективи розвитку туризму в Україні. Економічний простір. 2022. № 178. С. 24-30. URL : <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1063/1025> (дата звернення: 11.10.2023)

2. Ярема Л.В. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/71.pdf (дата звернення: 11.10.2023)

Шевченко Ю. Р.

студент

Уманський національний університет садівництва

Науковий керівник: к.е.н, доцент Тимчук С. В.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Туризм в Україні, як і в усьому світі, є важливою галуззю сучасного господарства та сприяє економічному, культурному та соціальному розвитку країни. Сьогодні туризм став однією з ключових галузей, яка визначає обличчя України у світі, сприяє розвитку регіональних господарств і збереженню культурної спадщини. Але, щоб зрозуміти сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні, необхідно оглянути його історичні коріння та події, які допомогли сформувати цю галузь. Історія туризму в Україні дуже багата та цікава, віддзеркалюючи зміни в політичному, економічному та соціокультурному контексті країни.

Сфера туристичних інтересів в Україні включає як активні види відпочинку та спортивного туризму, типу скелелазіння і гірськолижного спорту, так і подорожі-експедиції, де об'єктом пізнання є багата археологічна та релігійна історія країни, її культура і природа. Зокрема, в Україні знаходяться такі об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, як Києво-Печерська лавра і Софійський собор а також історичний центр Львова [1].

В Україні під охороною держави перебувають понад 140 тисяч нерухомих пам'яток історії та культури: понад 64 000 пам'яток археології; понад 54 000 пам'яток історії; близько 7000 пам'яток монументального мистецтва; понад 15 600 пам'яток містобудування та архітектури.

Туристичні міста та місця: Київ, Львів, Івано-Франківськ, Чернівці, Чернігів, Одеса, Кам'янець-Подільський. Історико-культурні заповідники України: Буша, Верхній Салтів, Кам'яна Могила, Національний заповідник «Хортиця», Національний заповідник «Замки Тернопілля», Херсонеський історико-археологічний музей-заповідник. Місцевості: Олешківські піски, Закарпаття, Прикарпаття, Буковина, Міжрічинський регіональний ландшафтний парк.

До 1914 туризм в Україні був мало розповсюджений. До перших спроб належить студентська екскурсія 1876 у Крим (під проводом професора Новоросійського університету М. Головінського), мандрівки студентів високих шкіл у Галичині у 1880-их рр. (сполучені з доповідями, концертами тощо; учасником їх був І. Франко, який для мандрівників написав вірш «Сонце по небі колує»), заснування Гуртка любителів природи, гірського спорту і кримських гір у 1880-их рр. у Ялті, Кримського гірського клубу у 1890-их рр. (з осідком в Одесі і філіями в Ялті, Севастополі, Кишиневі й інших містах). Ширшу діяльність виявляло на Правобережжі Російське товариство